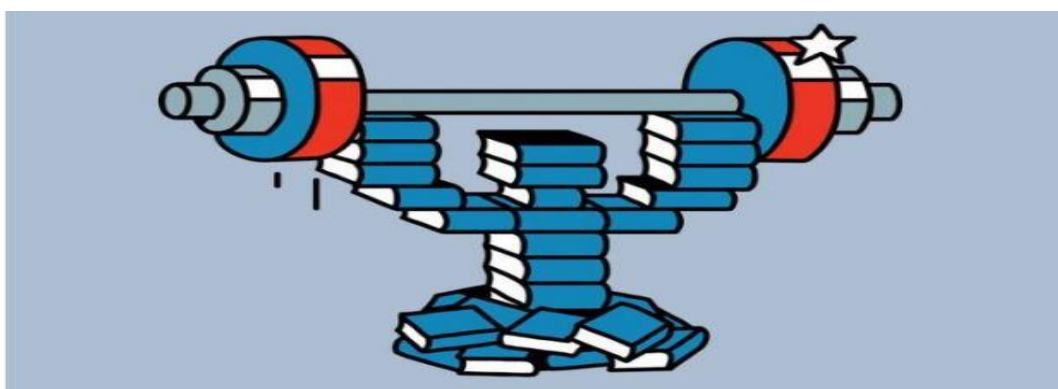

Tại sao những người học cao thường có tư tưởng tự do?

Nguồn: Neil Gross, "Why Are the Highly Educated So Liberal?" *The New York Times*, 13/05/2016.

Biên dịch: Ngô Việt Nguyên | **Hiệu đính:** Nguyễn Huy Hoàng

Năm 1979, trong một cuốn sách ngắn có nhan đề *The Future of Intellectuals and the Rise of the New Class* (Tương lai của giới trí thức và sự trỗi dậy của giai cấp mới), nhà xã hội học Alvin Gouldner giải quyết một câu hỏi được các nhà phân tích xã hội tranh luận sôi nổi lúc bấy giờ: Có phải các phong trào sinh viên trong những năm 1960 là dấu hiệu cho thấy những người có trình độ giáo dục cao đang trên đường trở thành một lực lượng chính trị lớn trong xã hội Mỹ?

Câu trả lời của tiến sĩ Gouldner là đúng thế. Là một người tả khuynh, ông có nhiều cảm xúc lẫn lộn với diễn biến này, bởi ông nghĩ giới trí thức có thể sẽ muốn đặt những quyền lợi của riêng mình lên trên quyền lợi của những nhóm ngoài lề mà họ thường tự nhận là đại diện.

Ngày nay, với cách biệt ý thức hệ ngày càng lớn giữa những người có trình độ giáo dục khác nhau ở Mỹ, lập luận của tiến sĩ Gouldner đáng được xem xét lại. Giờ đây khi đã có quá nhiều người đi học đại học, người Mỹ có bằng cử nhân không còn tạo nên giới tinh hoa giáo dục. Nhưng những người Mỹ có trình độ học vấn cao nhất – những người đã học bậc sau đại học hay trường nghiệp vụ (như trường y hay trường luật) – đang bắt đầu tạo nên một khối chính trị.

Tháng trước, Trung tâm Nghiên cứu Pew công bố một nghiên cứu cho thấy gần một phần ba những người học sau đại học hay trường nghiệp vụ có quan điểm "hoàn toàn" tự do về các vấn đề xã hội, kinh tế và môi trường, trong khi điều này chỉ đúng với 1 trên 10 người Mỹ nói chung. Thêm 25% người tốt nghiệp sau đại

học có quan điểm chủ yếu là tự do. Những con số này phản ánh sự thay đổi mạnh mẽ: Mặc dù giới chuyên môn đã theo Đảng Dân chủ trong một thời gian dài, năm 1994 chỉ có 7% người có trình độ sau đại học có tư tưởng chính trị tự do kiên định.

“Giai cấp mới” của tiến sĩ Gouldner không hẳn là giới trí thức đương đại, như các nhà phân tích chính sách ở Washington, các nhà biên tập ở New York, hay các nhà nghiên cứu công nghệ sinh học ở vùng vịnh San Francisco. Nhưng nó cũng gần như thế. Tiến sĩ Gouldner quan sát những thay đổi trong cấu trúc việc làm của Mỹ mà ông nghĩ đang làm thay đổi cân bằng quyền lực giữa các giai cấp xã hội. Như ông thấy, bắt đầu từ đầu thế kỷ 20, sự phức tạp ngày càng lớn trong các vấn đề khoa học, công nghệ, kinh tế và quản trị có nghĩa là giới “nhà giàu cũ” ngày trước không còn có chuyên môn để trực tiếp quản lý quá trình làm việc hay lèo lái con tàu quốc gia.

Các thành viên của giai cấp cũ quay sang các nhà khoa học, kỹ sư, nhà quản lý, chuyên gia về quan hệ con người, các nhà kinh tế và các chuyên gia khác để tìm sự giúp đỡ. Khi số lượng những chuyên gia này gia tăng, họ nhận ra mức độ của sức mạnh tập thể của mình. Họ đòi hỏi những mức lương và địa vị xứng đáng và nhấn mạnh quyền tự chủ chuyên môn. Một “giai cấp mới” được sinh ra, không phải giới chủ cũng không phải giới công nhân.

Một đặc trưng của giai cấp mới này, theo tiến sĩ Gouldner, là cách họ nói và tranh luận. Ngập trong kiến thức khoa học và chuyên môn, họ đón nhận một “văn hóa diễn ngôn phê phán.” Bằng chứng và logic được đề cao; viện dẫn đến các nguồn thẩm quyền truyền thống thì không. Các thành viên của giai cấp mới nuôi dạy con cái trong một nền văn hóa như vậy. Và những đứa trẻ ấy, dị ứng với những giá trị chuyên chế, lớn lên lại trở thành trọng tâm của các cuộc nổi dậy sinh viên, tìm được nền tảng chung với các trí thức “nhân bản” bất mãn vốn quyết tâm thay đổi thế giới.

Tiến sĩ Gouldner cho rằng khi những sinh viên cấp tiến già đi và bắt đầu tham gia lực lượng lao động, họ sẽ giữ lại những tình cảm cánh tả của mình. Nhưng ông thừa nhận rằng họ cũng có thể sẽ tìm cách củng cố những đặc quyền của mình. Ông mô tả giai cấp mới như một niềm hy vọng lớn của cánh tả trong thời kỳ phong trào lao động của Mỹ suy thoái, nhưng cũng có điểm yếu.

Nghiên cứu của Pew không nhất thiết chứng minh toàn bộ học thuyết của tiến sĩ Gouldner. Nhưng nó chỉ ra rằng những người có chuyên môn và trình độ học vấn cao nhất nếu không hình thành một giai cấp mới thì cũng đang hình thành một nhóm chính trị tự do bền vững.

Dù có nhiều bằng chứng cho thấy giai cấp có chuyên môn đang sử dụng vốn kinh tế và giáo dục để bảo tồn những lợi thế của họ – hãy nghĩ đến việc những người có chuyên môn phân nhóm vào những khu vực riêng biệt, hay con cái của giới chuyên môn được dẫn dắt sớm vào một thế giới của văn chương, nghệ thuật và khoa học – sự chuyển dịch sang cánh tả của họ thể hiện rõ ngay cả trong các câu hỏi về tái phân phối kinh tế. Phân tích riêng của tôi về những dữ liệu của Tổng Khảo sát Xã hội (GSS) cho thấy rằng trong những thập niên gần đây, khi bất bình đẳng giai cấp

gia tăng, những người Mỹ có bằng cấp cao ngày càng ủng hộ những nỗ lực của chính phủ nhằm giảm khác biệt thu nhập, dù qua các thay đổi về thuế hay là củng cố hệ thống phúc lợi xã hội.

Về vấn đề này, quan điểm của những người có học vấn cao giờ đây cũng tương tự như quan điểm của những người có học vấn thấp hơn nhiều, những người có quyền lợi vật chất thực trong việc giảm bất bình đẳng. Ngay cả những người có bằng cấp cao có thu nhập cao hơn cũng ngày càng có tư tưởng ủng hộ tái phân phối, tuy không nhiều bằng các nhóm khác.

Điều gì giải thích sự hợp nhất của những người có học vấn cao thành một khối tự do chủ nghĩa? Số phụ nữ có bằng cấp cao ngày một lớn là một phần, do phụ nữ có học vấn cao có xu hướng có tư tưởng thiên tả. Quan trọng không kém là sự dịch chuyển của Đảng Cộng hòa sang cánh hữu từ những năm 1980 – đối nghịch với chủ nghĩa tự do xã hội mà đã từ lâu là đặc trưng của những người có trình độ học vấn cao – cùng với nhận thức rằng giới bảo thủ có tư tưởng phản trí thức, thù địch với khoa học và xung đột với các trường đại học.

Hiện tượng này chủ yếu có lợi cho Đảng Dân chủ. Dù chỉ 10% người Mỹ trưởng thành có bằng cấp cao, con số này dự kiến sẽ tăng. Nhóm này hoạt động chính trị tích cực và có ảnh hưởng.

Nhưng học thuyết giai cấp mới của tiến sĩ Gouldner cần cảnh báo Đảng Dân chủ về một mối nguy hiểm rình rập. Có lẽ đúng là cái gì đó như một văn hóa diễn ngôn phê phán có thể hiện diện trong nơi làm việc và các hộ gia đình và trong những ấn phẩm được đọc bởi những người Mỹ đã học sau đại học hay học chuyên nghiệp. Thách thức đối với Đảng Dân chủ trong chặng đường sắp tới sẽ là xây dựng sự thu hút với những cử tri không chỉ quan trọng với tập thể cử tri quan trọng này, mà còn với các nhóm quan trọng khác trong liên minh Dân chủ. Một trong những lý do mà Donald Trump thu hút cử tri nam giới da trắng trong giai cấp lao động là ví dụ như ông không nói chuyện theo kiểu văn hóa diễn ngôn phê phán. Trái lại, ông chế nhạo văn hóa đó, khai thác những oán giận giai cấp.

Những người ủng hộ Đảng Dân chủ có thể sẽ nhận ra họ cần từ bỏ một chút am tường của mình nếu muốn giành được những chiến thắng vang dội. Trở nên quá giống cái mà nhà bình luận Pat Buchanan từng gọi là “đảng của các tiến sĩ” không phải là lợi ích dài hạn của họ.

Neil Gross, giáo sư ngành xã hội học tại Colby College, là tác giả của cuốn *Why Are Professors Liberal and Why Do Conservatives Care?* (Harvard University Press, 2013).

Nguồn: <http://nghienquocute.org/2017/02/06/nguoi-hoc-cao-co-tu-tuong-tu-do/>